

To Cite This Article: Yazan, S. (2022). Uluslararası öğrencilerin yer bağlılığını anlamak: Kastamonu kenti örneği. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 46, 40-60. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1083148>

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YER BAĞLILIĞINI ANLAMAK: KASTAMONU KENTİ ÖRNEĞİ

Understanding Place Attachment of International Students: The Case of Kastamonu City

Suat YAZAN

Öz

Uluslararası öğrenci hareketliliği dünyada önemli bir büyüme ivmesi içerisinde ve bu durum Türkiye için de geçerlidir. Bu çalışma, Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yer bağlılıklarını anlamaya çalışmaktadır. Uluslararası öğrencilerin yer bağlılıkları, Scannell & Gifford tarafından geliştirilen üçlü model temelinde ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında 14 farklı ülkeden 20 uluslararası öğrenci ile gerçekleştirilen görüşmelerden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, uluslararası öğrenciler bir yer bağlılığına sahiptir ancak bu bağlılığın dinamikleri değişkenlik göstermektedir. Arkadaşlık ilişkileri, öğrenci ve yerel halkın sıcak yaklaşımı, kentin sakinliği, muhafazakar bir yer olması gibi dinamikler yer bağlılığında olumlu etmen olarak öne çıkarken, memleket ve aile özlemi, dil, iklim şartları, kentin küçüklüğü, iş imkanlarının yetersizliği gibi etmenler de bağlılığı olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte mekânsal ölçeklere göre yer bağlılığı farklılık göstermektedir. Mekânsal birimler arasında katılımcıların çoğunluğu Kastamonu şehrine olan bağlılığı öne çıkarırken, Türkiye ve Kastamonu Üniversitesi sırasıyla bunu takip etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yer Bağlılığı, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği, Kastamonu Üniversitesi, Yer, Mekânsal Ölçek

Abstract

International student mobility is in an important growth momentum in the world and this is also true for Turkey. This study tries to understand the place attachment of international students studying at Kastamonu University. Place attachment of international students is discussed on the basis of the tripartite model developed by Scannell & Gifford. Within the scope of the study, interviews with 20 international students from 14 different countries were used. According to the findings, international students have a place attachment, but the dynamics of this attachment vary. While dynamics such as friendship relations, the warm approach of students and local people, the calmness of the city and being a conservative place stand out as positive factors in place attachment, factors such as longing for homeland and family, language, climate conditions, smallness of the city and lack of job opportunities negatively affected attachment. However, place attachment differs according to spatial scales. Among the spatial units, the majority of the participants emphasize their attachment to the city of Kastamonu, followed by Turkey and Kastamonu University, respectively.

Keywords: Place Attachment, International Student Mobility, Kastamonu University, Place, Spatial Scale

* Arş. Gör, Kastamonu Üniversitesi, ✉ syazan@kastamonu.edu.tr

GİRİŞ

“Yer, insanların ilişki kurdukları, değdikleri, bağlandıkları mekânlardır; anlamlı lokasyonlardır.” (Cresswell, 2014)

Uluslararası öğrenci hareketliliği, yükseköğrenim amacıyla veya yükseköğrenim bağlamında ülke sınırlarının aşılması olarak tanımlanmaktadır (Richters & Teichler, 2006). Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren etkisini arttıran küreselleşme, uluslararasılaşma, enformelleşme ve neoliberal politikaların etkisiyle, eğitim ulusal sınırlar dışına çıkmış ve bir ekonomik gelir olarak görülmeye başlamıştır. Böylelikle eğitim amacıyla yapılan göçler bir hareketliliğe dönüşmüştür ve uluslararası öğrenci hareketliliği ortaya çıkmıştır. Günümüzde de uluslararası öğrenci hareketliliği gerek dünyada gerekse Türkiye’de gün geçtikçe önemini arttıran ve çeşitli disiplinlerce incelenen bir başlık haline gelmiştir. Literatürde öğrenci hareketliliğine dair çeşitli başlıklarda araştırmalar yayımlanmıştır. Türkiye’nin uluslararası öğrencilere yönelik politikaları (Levent & Karaevli, 2013; Kethüda, 2015; Bolat, 2017), uluslararası öğrenciler için çekici nedenler (Kondakçı, 2011), hareketliliğin sosyal ve kültürel sermaye ile ilişkisi (Brooks & Waters, 2011), hareketliliğe katılma sürecinde sosyal ağların rolü (Collins, 2008; Beech, 2015), hareketliliğin ülkeler için bir ihracat endüstrisine dönüşmesi (Naidoo 2010; Zheng 2014), öğrenci hareketliliğinin ekonomi ile ilişkisi (Karakullukçu, 2020), güncel ekonomik ve politik gelişmelerin yeni hareketlilik modellerine neden olduğu (Hou & Du, 2022), hareketliliğe katılan öğrencilerin sorunları, adaptasyonları ve deneyimleri (Huntley, 1993; Can, 1996; Çağlar, 1999; Reilly vd., 2015; Osmanlı, 2018; Taylan, 2019), üniversite seçim tercihleri (Tekelioğlu vd., 2012; Polat & Arslan, 2017) gibi pek çok çalışma söz konusudur. Uluslararası öğrenci hareketliliğine ilişkin potansiyel inceleme alanlarından birisi, uluslararası hareketliliğe katılan öğrencilerin, yer ile kurduğu ilişkidir. Deneyim, duygu, aidiyet ile ilişkilendirilebilecek olan yer, öğrenci hareketliliğinin tüm aşamalarında, hareketlilik üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

İnsanların deneyimler ile mekânlara anlamlar yüklemesi ve ilişki kurması, söz konusu mekânların yerlere dönüşmesine ve hem bir bağlanmaya hem de kimlik inşasına neden olmaktadır (Göregenli, 2010). Böylelikle yer odaklı bir bağlanma ya da aidiyet geliştirilir. Dolayısıyla yer kavramı, üzerinde yaşanan herhangi bir toprak parçası olmaktan çıkarak, hayatın bir parçası ve bireyin kimliğinin önemli etmenlerinden biri olan, anlam inşa edilen bir yapıya bürünür. Mekândan anlam, değerler, deneyimler ile ayrılan (Cresswell, 2014) ve sınırlı özel konumlara karşılık gelen yer (Tuan, 1974), bu nedenle, doğa ya da sosyal çevreye karşı insan(lar)ın verdiği anlamlar ve duygulardan hareketle oluşan bağlılığı anlamada ve yorumlamada oldukça önemlidir. Bu anlamda bu gündemi merkezine taşıyan yer bağlılığı, “genel olarak özel yerler ile insanlar arasındaki bir duygusal bağ veya bağlantı olarak” (Hidalgo & Hernandez, 2001) tanımlanır. Aynı zamanda yaşanan ya da herhangi bir niteliği ile önemli olan bir mekânın anlam ve değerler ile önemli bir yere dönüşmesini ifade eder. Yer bağlılığının merkezinde, insanların çevreleriyle olan ilişkilerini, özellikle bu ilişkilerin duygusal yönlerini anlama arzusu vardır (Proshansky vd., 1983). Toplum, çevre, aile, kültür, sosyal ilişkiler, psikoloji gibi pek çok sosyal bilim araştırma alanının etkisindeki yer bağlılığı, bu nedenle, insan-yer ilişkisinin merkezindeki birçok önemli süreçle ilgilidir ve çalışılmaya değerdir (Scannell & Gifford, 2010). Literatürde yer bağlılığı ile ilgili kavramsal ve uygulama düzeyinde pek çok çalışma mevcuttur (Giuliani & Feldman, 1993; Giuliani, 2003; Patterson & Williams, 2005; Manzo & Perkins, 2006; Gustafson, 2006; Trentelman, 2009; Lewicka, 2011).

Ayberk’in (2019) vurguladığı üzere, uluslararası öğrenci hareketliliği öğrencilerin motivasyonları, gelecekte nerede yaşayacakları ve beyin göçü, öğrenci hareketliliğinin coğrafyası, öğrenci deneyimleri, ağ, öğrenci hareketliliğinin etkileri, kimlik ve öğrencilerin yer ile ilişkisi ve uyum konuları gibi farklı başlıklarda çalışılmış olmakla birlikte, öğrencilerin yer ile kurduğu ilişki çoğunlukla ihmal edilmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmada orta büyüklükte bir Türkiye kentinde uluslararası öğrencilerin bir yer bağlılığı eğilimi sergileyip sergilemedikleri ve yer bağlılığı geliştirmelerinde (ya da geliştirememelerinde) hangi dinamiklerin etkili olduğu tartışılmaktadır. Çalışmanın temelini oluşturan bu sorunsalın yanı sıra, yer bağlılığının üniversite, kent ve ülke mekânsal birimleri bağlamında ne tür farklılıklar gösterdiği cevap aranan bir diğer araştırma sorusudur.

Uluslararası öğrenci hareketliliği öğrencilerin yer bağlılığını tamamen etkileyebilmekte ve gerek köken ülkeye gerekse hedef ülkeye yer odaklı bir bağlanma ya da bağlanmama gibi duygu ve durumlara neden olabilmektedir. Bu bağlamda uluslararası

öğrenci hareketliliği ve yer bağlılığı ilişkisi, hedef ülkeye bağlılık bakımından ele alındığında, harekete katılan öğrencilerin, hedef ülkede yaşamlarını sürdürdükleri yere karşı geliştirdikleri duygu ve deneyimleri anlamak mümkün olacaktır. Kişilerin eğitim amacıyla uluslararası hareketliliğe katılması sonucunda, hedeflenen yere karşı olumlu ve olumsuz bir duygu ve anlayış geliştirmesi ve bunun belirleyicilerini ortaya koyma ve anlama ihtiyacı, yer bağlılığı ile yapılabilir. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin yere karşı geliştirdikleri olumlu ya da olumsuz bağlanma, bu çalışmada, Scannell & Gifford (2010) tarafından geliştirilen ve yer bağlılığını kişi, süreç ve yer boyutları ile açıklayan modelin, teorik çerçeve olarak kullanılmasıyla açıklanabilir.

Çalışmanın bulguları ile hem literatüre hem de ulusal ve yerel politikalara potansiyel bir katkı sağlamak hedeflenmektedir. Öğrenci hareketliliği ile yer ilişkisinin anlaşılmasına çalışılması, uluslararası öğrenci hareketliliği ve yer bağlılığı literatürü ile bu konuda oldukça sınırlı (Ayberk, 2018; 2019) çalışmaya sahip Türk coğrafyasına bir katkıdır. Orta ölçekli bir Türkiye kenti üzerinden uluslararası öğrencilerin yer bağlılıkları geliştirmelerinde (ya da geliştirememelerinde) etkili olan doğal ve sosyal dinamikler, uluslararası öğrencilere yönelik geliştirilecek ulusal ve yerel politikalar için çıkarım fırsatı sunmaktadır.

Giriş bölümünden sonra çalışmanın kuramsal temelleri ve metodolojisi açıklanmakta, bulgular ise dört başlık altında sunulmaktadır: (a) hareketlilik öncesi izlenimler ve süreç; (b) yer bağlılığı dinamikleri; (c) kişi, süreç ve yer bağlamında yer bağlılığı; (d) farklı mekânsal ölçeklerde yer bağlılığı. Çalışma, tartışma ve sonuç bölümü ile tamamlanmaktadır.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ

İletişim ve ulaşım araçlarının yaygınlaşmasıyla zamansal ve mekânsal sınırların gittikçe aşınması ve buna küreselleşme ile uluslararasılaşma süreçlerinin katkısı, insanların hareketliliğinin artmasına ve çeşitli uluslararası hareketliliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Collins, 2012). Pek çok farklı başlıktaki bu hareketliliklerin gerçekleştiği alanlardan birisi de eğitimidir. Savaşlar, politik gerilimler, eğitime yönelik neoliberal politikalar gibi çeşitli nedenlerin etkisiyle başka ülkelerde eğitim alma amaçlı oluşan hareketlilik, sürekli artış eğilimi göstermiştir' (Kıroğlu vd., 2010). Böylelikle uluslararası öğrenci hareketliliği, küresel yüksek öğrenim alanının önemi giderek artan bir parçası haline gelmiştir (Verbik & Lasanowski, 2007). Yükseköğretimin uluslararasılaşmasında ve giderek daha fazla öğrencinin bunun bir parçası olmasında, uluslararası öğrencilerin ekonomik getirileri ve teknolojinin hareketliliği teşvik etmesi etkili olmuştur (Qiang, 2003). Hareketliliğe katılan öğrenci sayısı, son 40 yılda dört kat artarak 4 milyonu geçmiştir (OECD, 2011) ve hareketliliğin gelecekte daha fazla artacağı ve yükseköğretimin bir parçası haline geleceği öngörülmektedir (OECD, 2009).

Uluslararası göç kapsamında değerlendirilen uluslararası öğrenci hareketliliği, temelde "eğitim amacıyla ulusal ya da bölgesel sınırların dışına çıkan ve uyuşu bulunduğu ülke dışında olan öğrenci" olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 2009). Uluslararası öğrenci hareketliliği en çok Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik bölgelerinde gerçekleşmektedir ve uluslararası öğrencilerin %48'ine Avrupa; %21'ine de Kuzey Amerika ev sahipliği yapmaktadır (Kethüda, 2015). Hareketliliğin başta ekonomik olmak üzere pek çok başlıktaki olumlu etkileri nedeniyle, günümüzde ülkeler hareketlilikten daha fazla pay almak için rekabet içerisinde (Beneke, 2010). Dolayısıyla uluslararası öğrenci hareketliliği, uluslararası öğrenci işe alım ekipleri, uluslararası eğitim acenteleri ve uluslararası eğitim satan diğer kurumlardan oluşan önemli bir göç endüstrisine dönüşmüştür (Beech, 2018).

Her ne kadar Türkiye'nin geçerli bir uluslararası öğrenci politikası olmadığı ifade edilse de, Türkiye'nin uluslararası öğrenciler açısından her geçen yıl daha tercih edilir bir yer olduğu da bir gerçektir (Bolat, 2017). Tekelioğlu vd. (2012)'e göre Türkiye'deki öğrenci artışında; uluslararasılaşan ortak öğretim programları, öğrenci hareketliliği ve öğrenci değişim programları imkanlarının artması; teknolojinin gelişmesiyle seyahat imkânlarının artması ve seyahat ücretlerinin ucuzlaması; Türk üniversitelerinin sayılarının ve dışa açılımlarının son yıllarda artması; devletin uluslararası öğrencilere yönelik tanıtım

1 Uluslararası öğrenci hareketliliğine katılan öğrenci sayısı 1975'te dünyada 1 milyondan daha az iken, 1990'da 1.3 milyona, 2000'de 2.1 milyona, 2010'da da 4.1 milyona ulaşmıştır. Bu artışın devam ederek 2025 yılında 8 milyona ulaşacağı öngörülmektedir (de Wit, 2009).

faaliyetlerin artması, teşvik ve bursların sağlanması; dünyada yükseköğretimdeki eğitim kalitesinin son yıllarda bilinirliğinin artması; sosyal, kültürel, dini ortak benzerliklerin olması gibi faktörler özellikle etkili olmaktadır.

Türkiye, politik argümanlarla özellikle SSCB'nin dağılmasından sonra Türkiye Bursları ve Büyük Öğrenci Projesi gibi programlar ile Balkan ülkeleri, Türk Cumhuriyetleri, Afrika ülkeleri ve Ortadoğu ülkelerinden üniversite öğrencilerini getirmeyi amaçlamıştır (Gülner, 2011). Türkiye, ilk olarak 1981'de uygulanmaya başlayan Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) ile öğrenci kabul etmeye başlamıştır. "Eğitim kalitesi, eğitim ve yaşam maliyeti, burs olanakları, Türkiye'nin kültürel, dini veya etnik yapısı" gibi nedenlerden ötürü Türkiye'ye yönelik uluslararası öğrenci akışı artarak devam etmiştir (Özer, 2012). Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı, 2018-2019 eğitim yılında 154.505'e ulaşmıştır (YÖK, 2019). Bu artışın sürdürülmesinde Türkiye'nin coğrafi konumu, kültürel özellikleri, ekonomik potansiyeli ile bölgesindeki siyasi istikrarsızlıklar etkili olmuştur.

Uluslararası öğrenciler ekonomik getiri sağlaması, gelişmiş ülkelerde boşalan üniversiteleri doldurması, beyin göçüne öncülük etmesi, diasporik bir güç olarak görülmesi, kültürel çeşitliliğe ve üniversitelerin uluslararasılaşmasına katkı sağlaması gibi çeşitli nedenlerden dolayı önemlidir ve çalışılması gereken bir konudur (Ayberk, 2019). Uluslararası öğrenci göçünün, şüphesiz, önemli bir boyutunu da gelen kişilerin alışma/bağlanma/aidiyet süreçleri oluşturmaktadır. Bu süreç boyunca yaşanan olumlu ve olumsuz olaylar, uluslararası öğrencilerin öğrencilik süresi ve sonrasında gelinen yerde kalmalarını etkilemektedir. Bu bağlamda birçok farklı çalışmalara konu edilebilecek olan uluslararası öğrenci göçü, yer bağlılığı kapsamında incelenerek, uluslararası öğrencilerin yer bağlılıklarını etkileyen dinamikler anlaşılabilir ve uluslararası öğrencilerin farklı mekânsal ölçeklere karşı geliştirdikleri yer bağlılığı ortaya konulabilir.

YER BAĞLILIĞI

İnsanlar farklı gerekçelerle çeşitli mekânlarda yaşamlarını sürdürmekte ve zamanla kimi mekânlara anlamlar yükleyerek bir aidiyet geliştirmektedir. Bu aidiyet ile bir mekân duygu, değer, anlam ile karakterize edilmeye ya da tanımlanmaya başlamakta ve doğal olarak bir bağlılık ortaya çıkmaktadır. Bu süreç ile hem yaşanan mekânın da içerimlendiği kişilerin kendi kimliklerini oluşturması sağlanmakta (Göregenli & Karakuş, 2014) hem de mekânın bir yere dönüşmesi söz konusu olmaktadır. İnsanlar doğduğu, yaşadığı, çalıştığı ya da gündelik aktivitelerini gerçekleştirdiği yerlere karşı bilişsel ve duyuşsal kavrayışlar geliştirmekte (Canter, 1977) ve bu faaliyetler ile kendi yerlerini oluşturarak yerlerin varlığını deneyim ve anlama bağımlı kılmaktadır (Steele, 1981). Bu bakımdan yer, insanların ilişkiler kurduğu, bir anlam verdiği ve bağlanma içeren bir lokasyondur (Cresswell, 2014).

Yere ilişkin deneyim ve süreçler ilişkisi, temelde yer bağlılığında da kendini göstermektedir. Beşeri coğrafya, çevre psikolojisi, sosyoloji, kültürel antropoloji, gerontoloji, demografi, kentsel çalışmalar, turizm, mimari, planlama ve ekonomi gibi birçok bilim alanının kapsamında olan yer bağlılığı, en temel anlamıyla, insanların ilişki kurdukları fiziksel ve sosyal çevrelerine yönelik duygusal bağlarını ifade etmektedir (Low & Altman, 1992). Shumaker & Taylor (1983) yer bağlılığını belirli yersel ve kişisel özelliklerle ortaya çıkan bir kişi-yer bağı olarak tanımlarken; Jorgensen & Stedman (2001), mekânla kurulan duygusal, bilişsel ve işlevsel bağ olarak açıklamakta; Rollero & De Piccoli (2010) ise çok boyutlu bir ağ özelliği gösteren ve davranışlardan deneyimlere kadar karşılıklı pek çok etmenin yer ile bir aradalığını ve kurulan anlam ilişkisi şeklinde ele almaktadır. Yere bağlılık farklı ölçeklerde meydana gelebilir. Mahalle, ev, kampüs gibi küçük alanlardan (Bonaiuto vd., 2006; Gustafson, 2009; Hidalgo & Hernandez, 2001), ülke ve dünya gibi daha geniş alanları kapsayabilmektedir (Gustafson, 2009; Laczko, 2005; Lewicka, 2005).

Yer bağlılığında fiziksel unsurlar önemli olmakla birlikte kurulan güçlü sosyal ilişkiler oldukça belirleyicidir (Jorgensen & Stedman, 2001). Bir anlama dayanan söz konusu sosyal ilişki ve ağlar, o yere bağlanma sürecinde aynı zamanda anlamlı bir hale gelen yaşam tecrübelerinin söz konusu olduğunu ifade ederken diğer yandan da güçlü sosyal ilişkilerin güçlü yer bağlılıklarının ortaya çıkmasındaki rolüne işaret etmektedir (Hidalgo & Hernandez, 2001). Sosyal ilişkiler ile birlikte komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri (Mesch & Manor, 1998), yaşama süresinin uzunluğu (Gustafson, 2009), kurulan duygusal

bağ (Williams & Vaske, 2003) ve birey tarafından beğeni ve tercihleri yansıtan eklemelerin yapılması (Harris vd., 1996) gibi etmenler sosyal ilişki ve ağların yer bağlılığını geliştirme ve güçlü kılmadaki önemine işaret eder.

Bir yere bağlanma fonksiyonel ve duygusal olarak gelişebilir (Stokols & Schumaker, 1981). Fonksiyonel ya da işlevsel bakımdan yere bağlanma, istek ya da taleplerin karşılık bulmasına dayanan faydacı bir bağlılığı tanımlamaktadır. Duygusal açıdan yere bağlılık ise bireysel kimliğin ve bilişsel tercih ile değerlerin yer bağlılığındaki rolüne dikkat çekmektedir. Fonksiyonel açıdan bağlanmada yerin gerek fiziki gerekse sosyal nitelikleri bireyin amaçlarını karşılaması bakımından önemli görülmektedir (Williams & Vaske, 2003). Duygusal bağlılık ise fikirler, inançlar, değerler gibi bireyin duygusal yönelimlerinden hareketle bağlantılıdır (Proshansky vd., 1983). Bir yere bağlanma literatürde her ne kadar fonksiyonel ya da duygusal nitelikler ile öne çıkarılsa da, yer bağlılığında ayrıca önemli olan bağlılığı mümkün kılan etmenlerdir. Söz konusu etmenlere ilişkin pek çok faktör öne çıkmakla birlikte Lewicka (2010), yer bağlılığının göstergelerini tanımlamıştır: sosyo-demografik değişkenler, sosyal göstergeler ve fiziksel-çevresel göstergeler. Sosyo-demografik değişkenler yaş, sosyal statü, sosyal ilişkiler, çocuk sahipliği gibi etmenleri kapsarken; sosyal göstergeler sosyal bağlar ya da güvenlik hissine odaklanmakta ve son olarak fiziksel-çevresel göstergeler ise çevresel imkanları göz önüne almaktadır. Bununla birlikte yer bağlılığına yönelik en önemli teorik çerçeve, Scannell & Gifford (2010) tarafından geliştirilen ve üçlü (person-process-place) ya da kişi, süreç ve yer olarak tasarlanan modeldir (Şekil 1). Bu çalışmada yer bağlılığına çok boyutlu bir yaklaşım getirilmiş ve bağlılık teorisi üzerinden üçlü kavramsal örgütlenme çerçevesi (kişi-süreç-yer) oluşturulmuştur.

Şekil 1. Yer Bağlılığının Üçlü Modeli (Scannell & Gifford, 2010)

Bu modelde kişi boyutu, kimin bağlılık duyduğunu açıklayarak bireysel ya da kolektif olarak yere yüklenen anlamları tanımlar. Bireysel anlamları, deneyimler ve kişinin hayatındaki önemli dönüm noktaları oluştururken, dini, tarihi ya da kültürel faktörler kolektif anlamları meydana getirir (Scannell & Gifford, 2010). Kişi boyutundaki en önemli unsur deneyimdir (Manzo, 2005). Deneyim ile birey bir yer ile bağ kurmakta ve ilişkisini sürdürmektedir. İkinci boyut olan *süreç* boyutunda bağlanmanın nasıl oluştuğu sorusuna yanıt aranır ve bağlılığının duygusal, bilişsel ve davranışsal yönlerine odaklanılır (Ayberk, 2018). Bu boyutun alt başlıkların etkilenim (*affect*), bir yere ilişkin olumlu ve olumsuz duyguların bağlılığa etkisini ortaya koyarken; bireylerin veya grupların bağlanma yerleri ile ilişkilendirdiği bilgileri, hatıraları ve anlamları içeren biliş (*cognition*), insan-yer

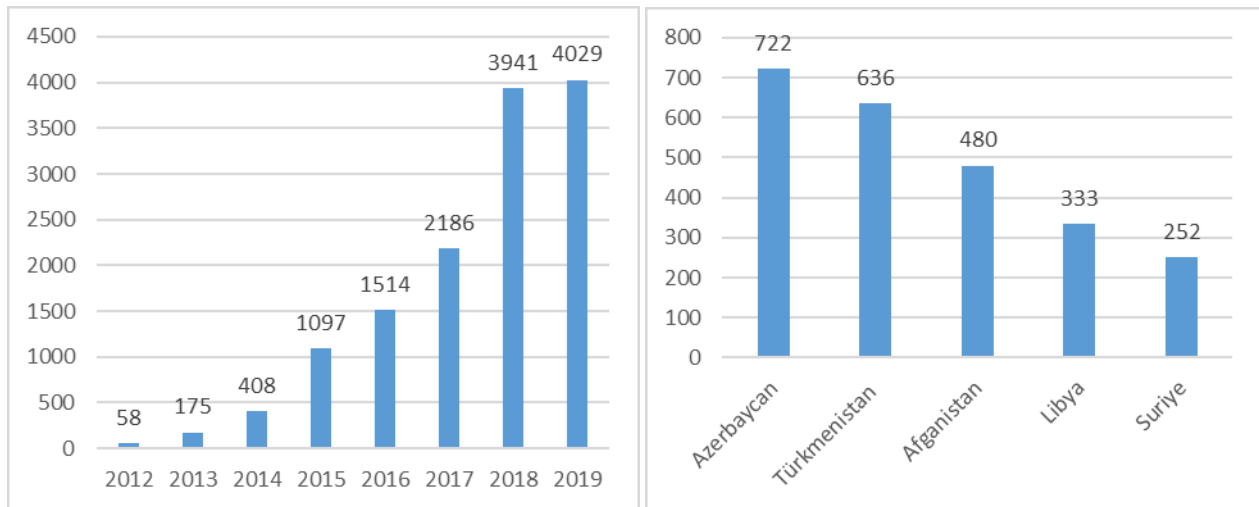

bağının gelişmesindeki özel yerlere dikkat çekmekte; davranış (*behaviour*) ise yer bağlamasının fiziksel tezahürü ve bir bireyin kişi-yer bağlarında sahip olduğu bilişsel ile duyuşsal unsurları temsil etmektedir. Üçüncü boyutu oluşturan *yer*, bağıllık duyulan yeri ele alarak, bağıllığın farklı ölçeklerde olabileceğini ve zamanla artış gösterebileceğini ifade etmektedir. “Belki de yer bağıllığının en önemli boyutu yerin kendisidir” (Scannell & Gifford, 2010). Yer, kavramsal olarak hem ikamet edilen alanları (ev, konut, mahalle, kent vb.) hem de dinlenme veya eğlence için gidilen yerleri (doğa, yazlık evler, ormanlar vb.) doğal ve yapılandırılmış çevreleri içerir (Lewicka, 2010). Yer boyutunun iki alt boyutundan biri olan sosyal boyutta, yer bağıllığının sosyal bir inşa olduğu öne sürülürken (Kasarda & Janowitz, 1974); fiziksel boyutta ise doğal ya da insan eliyle oluşturulmuş yapıların yer bağıllığının ortaya çıkmasındaki rolüne odaklanmaktadır.

METODOLOJİ VE ARAŞTIRMA SÜRECİ

Bu çalışmada yer bağıllığı sürecini anlamak amacıyla nitel araştırma tercih edilmiştir. Anlamacı ve yorumlayıcı karaktere sahip nitel araştırma, doğası gereği öznel olana odaklanarak anlam ve değerleri ele alır (Kuş, 2012). Genel ve nesnel bilgi hedefinden ziyade, daha küçük ölçekli ve bireysel-kolektif anlamların, değerlerin, duyguların ortaya çıkarılması nitel araştırmanın temel hedefidir. Nitel bir araştırma sürecinde, çalışmanın tutarlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak için bir strateji olarak araştırma desenleri kullanılır. Bu bakımdan çalışmada, kişilerin bir olaya ilişkin sahip olduğu anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan, olgubilim nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Böylelikle uluslararası öğrencilerin Kastamonu kenti hakkındaki anlamları ve bunları nasıl inşa ettiklerini açıklamak hedeflenmiştir. Olgubilim araştırmalarında görüşme yöntemi kullanılır.

Çalışmada yer bağıllığı sürecini anlamak amacıyla bir nitel araştırma türü olan görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Sık kullanılan nitel araştırma tekniklerinden biri olarak görüşme, bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamayı amaçlamaktadır (Patton, 2001). Görüşme yoluyla önceden belirlenen sorular ile deneyimler, düşünceler, yorumlar, algılar ortaya çıkarılmaya çalışılır. Bu bağlamda uluslararası öğrencilerin hem köken ülkeden hedef ülkeye olan göç hareketliliğini hem de yerleşme ve sonrasındaki deneyimlerini bizzat göç edenlerin perspektifinden anlama gayesi söz konusu tercihin temel gerekçesidir. Bununla birlikte yere olan bağıllığın sahip olduğu anlamların yorumlanmaya çalışılması, görüşme tekniğinin tercih edilmesindeki bir diğer etmendir.

Şekil 2. Kastamonu Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Sayısının Gelişimi ve 2019 Yılında En Çok Öğrencisi Bulunan Ülkeler (Kastamonu Üniversitesi, 2019).

Araştırmanın katılımcıları Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrenciler² arasından belirlenmiştir. Kastamonu Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrenci sayıları 2012 yılından 2019'a değin sürekli bir artış göstermiştir. 2019 yılı Şubat ayında kayıtlı uluslararası öğrenci sayısı 4029'dur ve Asya ülkelerinden gelen öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır (Şekil 2). Uluslararası öğrencilerin ülkelerine göre dağılımlarına bakıldığında, üç büyük bölge grubu öne çıkmaktadır: Asya, Afrika ve Avrupa ülkeleri. Katılımcıların seçiminde bu bölgelere dikkat edilmiştir. Bu amaçla, görüşme yapılacak kişilerin seçileceği genel kategorilerin belirlenmesinden sonra her bir kategoride önceden belirlenmiş örnek olay sayısına ulaşmak için örnek olayların seçildiği kotalı örnekleme tercih edilmiştir. Bunun yanında araştırmacının bir örnek olayla başladığı, daha sonra ondan aldığı bağlantılı bilgilere dayanarak başka örnek olaylar belirlediği ve bu süreci tekrarlamasına dayanan (Neuman, 2008) kartopu örnekleme yöntemi, ikinci bir örnekleme olarak kullanılmıştır.

Bununla birlikte Kastamonu Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrencilerin ağırlıkla ilk grup içerisinde olmasından ötürü, katılımcılar arasında Avrupa ve Afrika ülkelerinden gelenler daha sınırlı kalmıştır. 2019 yılı içerisinde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve katılımcılara 24 soru yöneltilmiştir. Toplamda 20 kişi ile gerçekleştirilen görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek, 30 saati aşkın bir görüşme kaydı elde edilmiştir. Bu kayıtlar daha sonra yazıya geçirilerek kodlamalar yoluyla kategoriler tespit edilmiş ve sonrasında da kategorilerden hareketle temalar oluşturulmuştur. 14 farklı ülkeden katılımcının yaşları ortalama 22,4 olup, Türkiye ve Kastamonu'da bulunma süreleri ortalama 4,3 yıldır ve 14'ü erkek ve 6'sı kadındır (Tablo 1).

Uluslararası öğrenci hareketliliğini yer bağlılığını perspektifinden Kastamonu özelinde inceleme amaçlı katılımcılara yöneltilen sorular, temelde dört ana tema bağlamında sorulmuştur: hareketliliğin köken bölgesine ilişkin özellikler ile hareketlilik sürecine odaklanan *hareketlilik öncesi hedef bölgeye dair izlenimler ve süreç*; yer bağlılığının dinamiklerine odaklanan *yer bağlılığı dinamikleri*; kişi, süreç ve yer temelinde bağlılığı ele alan *yer bağlılığı* ve son olarak da farklı mekânsal ölçeklerde (üniversite, kent, ülke) yer bağlılığını anlamaya çalışan *farklı mekânsal ölçeklerde yer bağlılığı*.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Temel Özellikler.

Kod	Cinsiyet	Yaş	Köken Ülke	Kastamonu'da Yaşama Süresi (Yıl)
K1	Erkek	21	Azerbaycan	4
K2	Erkek	19	Kazakistan	2
K3	Kadın	21	Kırgızistan	4
K4	Kadın	23	Almanya (Türk kökenli)	4
K5	Kadın	22	Bosna-Hersek	4
K6	Erkek	20	Sudan	3
K7	Erkek	22	Yemen	2,5
K8	Erkek	24	Özbekistan	4
K9	Erkek	23	Çad	4
K10	Erkek	24	Azerbaycan	7
K11	Erkek	23	Endonezya	4
K12	Erkek	20	Endonezya	3
K13	Erkek	24	Pakistan	5
K14	Kadın	24	Ukrayna (Ahıska Türkü)	7
K15	Erkek	24	Afganistan	5
K16	Erkek	22	Çad	3
K17	Erkek	21	Suudi Arabistan	4
K18	Kadın	23	Kazakistan	5
K19	Kadın	21	Kırgızistan	4
K20	Erkek	26	Çad	5

2 Şubat 2019 rakamlarına göre, Kastamonu Üniversitesi'nde 59 farklı ülkeden 969 kadın ve 3060 erkek olmak üzere kayıtlı 4029 uluslararası öğrenci bulunmaktadır (Kastamonu Üniversitesi, 2019).

YER BAĞLILIĞINI ANLAMAK

Hareketlilik Öncesi Hedef Bölgeye Dair İzlenimler ve Süreç

Hareketlilik öncesinde uluslararası öğrencilerin hedef bölge bilgisi, katılımcıların tamamına yakını için Türkiye odaklıdır ve Kastamonu kenti bir bilinirliğe sahip değildir. Katılımcıların çoğunluğu Türkiye deyince İstanbul, Ankara gibi ülkenin büyük şehirleri ile Antalya, İzmir gibi turistik destinasyonların akıllarına geldiğini söylemiştir. Türkiye, Müslüman ve Türk kimliği ile katılımcılar tarafından anlamlandırılmış ve bu süreçte dizi ve filmlerin, ülkenin tanınması ve hakkında bilgi sahibi olunmasında önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Onlar kent ve üniversitenin deniz kenarında konumlandığını düşünmüşler ancak böyle olmadığını görünce hayal kırıklığına uğradıklarını ifade etmişlerdir.

“Zaten biz haberlerden (izliyoruz), annemlerde önceden gelmişti anlatıyordu. Aynı bizim kardeş ülkemiz. Okulda da tarihte de biz görmüşüm Mustafa Atatürk'ü. Diziler izlemiştik çok, Kınalı Kar'dan başlayarak. Böyle gözümde böyle bir şey vardı, bir canlandı bir şey vardı ama gelince tam canlandı yani.” (K18, Kadın, 23 yaşında, Kazakistan)

“Kastamonu'ya bize anlattıkları kadarıyla bize deniz var dediler. Ben de düşündüm ki şimdi üniversitede oturduğum zaman denize bakarak dersimi okurum, dersime giderim diye düşündüm.” (K3, Kadın, 21 yaşında, Kırgızistan)

Katılımcıların çoğunluğu Kastamonu Üniversitesi'nin yaptığı sınavlar ile doğrudan Kastamonu'ya gelmiştir. Bazı katılımcılar gelmeden önce İstanbul, Ankara, İzmir gibi daha büyük şehirlerde okumak istediklerini ancak bu hedeflerine ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. İki katılımcı dışında diğerlerinin tamamı Türkiye ve Kastamonu'ya ilk defa gelmiştir. Türkiye'ye dair olumlu algı, dini nedenler, dil öğrenmek, daha gelişmiş bir ülkeye gitmek, ekonomik imkanlar ve ucuzluk, hedeflenen bölümü okumak, gelinen ülkedeki eğitim sisteminin yetersizliğinden duyulan rahatsızlık gibi nedenlerden ötürü Türkiye ve Kastamonu'da eğitim alınmak istenmiştir. Ayrıca katılımcıların Türkiye ve Kastamonu'ya gelmesinden arkadaşlık ilişkileri de etkili olmuş ve bu ilişkiler ile oluşturan ağlar aracılığıyla köken ülkeden hedef ülkeye yönelik bir eğitim hareketliliği meydana gelmiştir.

“Kastamonu değil de aslında ben Türkiye'de eğitim almak istiyordum. Başka bir ülke, diğer insanlarla görüşmek istiyordum. Bir de bizim ülkede eğitimde sıkıntılar vardı. O yüzden Türkiye'ye geldim.” (K13, Erkek, 24 yaşında, Pakistan)

Yer Bağlılığı Dinamikleri

Katılımcılar Kastamonu'ya ilk defa geldiklerinde tedirginlik hali, yalnızlık hissi, şehrin küçük görülerek hayal kırıklığı yaşanması gibi duygular içerisinde olmuş ve bu durum yere bağlanma sürecinde etkili olmuştur. Ayrıca sıklıkla vurgulanan noktalardan biri olarak, özellikle havanın soğukluğu ve iklimin değişkenliği ile kişilerin ten renginden dolayı yerel halkın verdiği tepkiler katılımcılar tarafından oldukça şaşırtıcı olarak değerlendirilmiştir. Buna karşın kendisini mutlu ve iyi hissedene, hayalini gerçekleştirdiğini düşünen, kendisini evinde gören katılımcılar söz konusudur.

“Kastamonu ilk geldiğimde hocam, bu duyguları hala unutmadım, Kastamonu'da Afrika'dan gelenler çok azdı. Onlar da dışarı çıkmıyorlardı. Hatta hatırlıyorum bir gün Ramazan ayında Nasrullah Camisi'ne giderken, 2 tane teyze oturuyorlardı gece karanlığında, Nasrullah meydanında. Ben beyaz elbise, Afrika elbisesi giymiştim. Ve karanlık. Bir baktılar aovvvvv bir bağırıyorlar. Yürüyen cenaze, nereden çıkmış diye. Çok korktular. Dolmuşa biniyorum insanlar merak ediyorlar, bakıyorlar böyle. Mesela anne ve çocuğu giderken çocuğu beni anne diye gösteriyor. Eğer çocuk görmediyse annesi işaret ediyor beni, bak bak diye.” (K20, Erkek, 26 yaşında, Çad)

“Hiç dışarıya hiç çıkmıyorduk o zaman. Daha önceden zaten Çadlı bir arkadaşlarımız vardı. Yurtta kalıyordu. Onlar Arapça biliyordu. Bize yardım etti, Türkçe öğrenmek için. Sonra işte geldik, TÖMER'de kayıt yaptırдық. Türkçe hazırlık için. İşte onlar bize yardım ettiler. Kastamonulu insanlarla fazla tanışmadım ilk geldiğimde. Sonra 3 ay ya da 4 ay sonra tanışmaya başladım insanlarla.” (K6, Erkek, 20 yaşında, Sudan)

Katılımcıların karşılaştıkları zorlukların başında dil gelmektedir. Dil probleminin ötürü hem uyum süreci sıkıntılı geçmiş hem de Türkler ile arkadaşlık ilişkileri çok fazla geliştirilememiştir. Bu sebepten diğer uluslararası öğrencilerle arkadaşlık ya

da birlikte hareket edilmesi eğilimi ortaya çıkmıştır. Daha önceden Kastamonu'da olan uluslararası öğrencilerin yardımları, Türkçe'nin ilerletilmesi, Türklerle zaman içinde arkadaşlık kurulması, köken ülkeye ait yemeklerin yapılması gibi çözümler ile sıkıntılar aşılmıştır. Dilin tam olarak öğrenilememesinden ötürü derslerin zor geçmesi, öğrenci işleri, marketler gibi kamusal yerlerde iletişim kurma zorluğu, havanın soğukluğu, yerli halkın yabancılara ev karşı mesafeli tutumu ve bir takım fiziksel özelliklerden dolayı rahatsız edici yakıştırmalar yapılması, yemeklere alışılmaması gibi zorluklar yaşanmıştır.

“Mesela çorba gibi hiçbir şey Endonezya'da olmadı. Bir de ayran çok farklı. Bizim ayranımız tatlı. Ayran, çorba ilk defa, böyle hemen çıkıyordu (kusuyordum). Üç ay falan alışmadım, bir şey yiyemedim. Bazen arkadaşlarım apartmanda kalanlarla Endonezya yemeği yaptık. Öyle yedik. Zaten biz her zaman pilav yiyoruz da, sabah öğle akşam her zaman yiyoruz. Siz ekme yiyorsunuz. Biz ekme yemiyoruz. Farklıdır. Endonezya yemeği yapıyoruz. Ama şimdi alıştım.” (K11, Erkek, 23 yaşında, Endonezya)

“İlk geldiğinde zaten benim burada bir arkadaşım vardı o bana yardımcı oldu işlerimi o yaptı. Öğrenci işlerinde falan giderken onlarla konuşuyordum. Kendimi anlatamıyordum onlara. Arkadaşım bana yardım ediyordu.” (K1, Erkek, 21 yaşında, Azerbaycan)

Yer bağlılığı üzerinde etkili olan etmenlerin bir diğeri, köken bölgeye duyulan özlemdir. Katılımcıların neredeyse tamamı bir özlem duymaktadır. Köken ülke kutsal olarak görülmekte ve aile, ev, arkadaşlar, yemekler en çok özlenen unsurları oluşturmaktadır. Kendi ülkesinden kişilerin varlığı, kurulan sosyal ilişkiler ve birlikte zaman geçirilmesi köken bölgeye ilişkin özlemi bir nebze de olsa azaltmaktadır. Kimi katılımcılar için bu özlem, sürekli bir geri dönüşü hatırlatmasından Kastamonu'ya olan bağlılık sürecini olumsuz etkilemektedir. Gelinek ülkelerdeki savaş ortamı ya da ekonomik zorluklar katılımcıların ülkelerine gitmelerini engelleyen en önemli problemlerdir.

“Evet özlüyorum. Ama mesela yakınlarda bir futbol turnuvası oldu. Turnuvaya katıldığında kendim kaptan olarak Kazakistan'da çocukları toplamaya çalıştım, milliyetçi olduğunu anladım. Yani Kazakistan'a özlemim biraz ciddi anlamda azaldı. Ama Kazakistan'a tabii ki özlüyorum; orasının yemeğini, arkadaşlarımı, rahat gezmemi..” (K2, Erkek, 19 yaşında, Kazakistan)

“Orayı özlüyor muyum? Evet özlüyorum. Orasının havası çok temizdir, insanları çok iyidir. Tabii ki hiç kimse doğduğu büyüdüğü yere kötü demez. Aynı şekilde ben de diyemiyorum. Ben de orada doğdum. Ne kadar küçük olsa da ne kadar gelişmiş olsa da o benim gözümün önünde çok gelişmiş bir ülke. Sonuçta benim büyüdüğüm orada doğduğum orada çok iyi anlar geçirdiğim bir ülkedir. Benim için çok kutsaldır.” (K3, Kadın, 21 yaşında, Kırgızistan)

Zaman, yer bağlılığının gelişmesinde katılımcılar için önemlidir. Yer bağlılığının ortaya çıkması özellikle zamana bağlanmakta, zaman içerisinde gerek yerel halk, akademisyenler ve arkadaşlar ile kurulan sosyal ilişkilerin gerekse Türkçe'nin geliştirilmesi temel nedenler olarak öne çıkmaktadır.

“Şimdi ben profesyonel gibi yani her şeyi biliyorum. Kastamonulu olduğum gibi davranıyorum. Kendimi öyle hissediyorum. Her yeri biliyorum, her yere gidebilirim, her şeyi konuşabilirim.” (K8, Erkek, 24 yaşında, Özbekistan)

Güçlü sosyal ilişkilerin kurulması ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesi, katılımcıların yere bağlanma sürecinde etkili olmuştur. Özellikle kimi katılımcılar için komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi ile yer bağlılığı arasında olumlu bir etkileşim olmuş ve komşuluk, yerel halk ile kurulan ilişkinin olumsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır.

“Bir de halk olarak ben evde yaşıyorum bizim komşularımız çok güzel yani beş senedir komşularımızla çok iyi anlaşıyoruz. Bizimle aynı binada yaşayan komşularımız aile yani. Ziyarete gidiyoruz. Zaten en sevdiğin bir aile var. Her şeyde bizleri çağırırlar mesela bayramlar olsun düğünü olsun. Mesela bir destek lazımsa onlara gidiyoruz Onlar hemen her şeyi ayarlıyorlar Kastamonu'daki anne babamız onlar.” (K18, Kadın, 23 yaşında, Kazakistan)

Arkadaşlık ilişkileri, yerel halkın sıcakkanlılığı, kentin küçüklüğü ve sakinliği, akademik personelin yardımseverliği, diğer illere nazaran Kastamonu'da ayrımcılık gibi olumsuzluklara rastlanmaması, şehirdeki maneviyat, kentin zamanla tanınması gibi faktörler katılımcıların yer bağlılığı geliştirmesinde etkili olmuştur.

“Arkadaşım oldu olmadı değil ama Kastamonu'nun her yerini gezdik. ... normal arkadaşlarım sayesinde çok etkilendim. Biz işte ikinci sene geldiğimizde arkadaşlarla çok gezdik Kastamonu'yu. Şehir olsun, ilçeleri olsun öyle, biz sevdi arkadaşlarla.” (K19, Kadın, 21 yaşında, Kırgızistan)

Katılımcılar genellikle kent merkezi ya da kafe benzeri yerler odaklı gündelik yaşam pratiklerine sahip olsa da, kimi katılımcılar ülkelerine ait çeşitli etkinlikleri Kastamonu'ya taşımış ve böylelikle kendi yerlerini üreterek bağlanma için koşulları oluşturmuşlardır. Bununla birlikte kimi katılımcılar gündelik olarak yaptıkları faaliyetlerin hem kendilerini mutlu ettiğini hem de Kastamonu'ya olan bağlılıklarını arttırdığını ifade etmektedirler. Özellikle yapılan geziler ile yerel kültürün tanındığı ve bunun da bağlanma sürecini hızlandırdığı belirtilmiştir.

“Paintball oynamayı çok severdim. Bir yer vardı ama artık orayı kaldırmışlar. Futbol falan sevmem ama biz kendi ülkemizde kriket oynuyoruz. Onun için biz şeyler getirdik, ilkokul var onun bahçesinde kendi aramızda kriket oynuyoruz.” (K13, Erkek, 24 yaşında, Pakistan)

“...Arkadaşlarımla buluştukça daha çok samimiyet geliyor. Bağlar daha kuvvetleniyor. Bu da ister istemez burayı sevmeme, buraya bağlanmamı etkiliyor.” (K4, Kadın, 23 yaşında, Almanya)

Yer Bağlılığı

Yer bağlılığı, bireysel (veya grup) olarak gelişebilir. Çeşitli kişisel deneyimler, önemli kilometre taşları, anlar gibi bireysel etkileşimler bağlılığın ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu bağlamda Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yer bağlılığında, bireysel faktörler öne çıkarken ortak paylaşımların da etkili olduğu görülmektedir. Yerel dilin öğrenilmesi, toplumsal yaşama adaptasyon, ortak etkinliklere katılım sağlama, arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi yer bağlılığının kişisel düzeyde gelişmesinde önemlidir.

“İlk başta nevrüza katıldığımda.. Kastamonu'da en çok sevdiğim şey Nevruz'du. İki sene Nevruz'a katıldım. Çok güzeldi, çok mükemmeldi. Ondan sonra Kastamonu'ya alışmaya başladım yani. Çok acayip bir şey diyeyim. Bizim ülkemizde böyle bir şey hiç yoktur işte. Ondan sonra Kastamonu'ya alışmaya başladım.” (K7, Erkek, 22 yaşında, Yemen)

Yer bağlılığının gelişmesinde süreç, bir diğer belirleyici etmendir. Etkilenim, biliş ve davranış, süreç içerisinde bağlanma üzerinde etkili olmakta ve yer bağlılığının olumlu ya olumsuz olarak gelişmesinde önemli paya sahip olabilmektedir. Buna göre uluslararası öğrencilerin yere bağlanmasında süreç boyutu, katılımcılar üzerinde etkili olmuştur ve önyargıların kalkması, çeşitli korkuların giderilmesi, cesaret gösterilerek topluma daha fazla katılım gösterilmesi, çekingenliğin atılması gibi durumlar yer bağlılığının gelişmesinde rol oynamıştır.

“Mesela Boşnak olmama rağmen ben de bazı şeyleri orada yanlış görmeye başladım. Hatta ilk geldiğimde biraz önyargılıydım. Türk arkadaşlarımla çok fazla anlaşabileceğimi düşünemiyordum. Kültür açısından farklılıktan dolayı. Ama öyle olmadığını gördüm.” (K5, Kadın, 22 yaşında, Bosna-Hersek)

“Şimdi nasıl aştım. Kebeci'ye gittim (market). Herkes bize bakıyor. Kendimi gösterdim. Millet, belki ilk defa siyah bir adam görüyor. Mantıklı birşey bu. Kastamonu küçük bir yer bildiğimiz kadarıyla. İstanbul gibi değil. İstanbul'a geldiğimizde hiç kimse bize bakmıyor. Herkes kendi işinde. İşte Kastamonu'ya geldiğimizde şaşırdım yani. Sonra baktım dedim ki bir şey olmaz yani. Onlar bizi bilmiyor da, tanışayım yani.” (K6, Erkek, 20 yaşında, Sudan)

Yerin kendisi, yer bağlılığı üzerinde etkili olan bir diğer belirleyicidir. Yer boyutu, yerin kendisine odaklanarak bağlanmanın yerin sahip olduğu hangi koşullara göre geliştiğini anlamaya çalışır. Yer; sosyal ilişkiler, arkadaşlık gibi sosyal nitelikleri ve evler, sokaklar, parklar, dağlar gibi fiziksel nitelikleriyle bağlılığın gelişmesinde oldukça önemlidir. Bu bakımdan yer boyutunun sosyal ve fiziksel nitelikleri ile Kastamonu Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrencilerin bağlılık geliştirmesinde belirleyiciliğe sahiptir. Yer ile kurulan sosyal ilişkilerde insanlarla yakınlaşma, yardımseverlik, misafirperverlik, kentin tarihi, dinsel zenginliği, akademisyenlerin yardımcı yaklaşımları öne çıkarken; yer ile kurulan fiziksel ilişkilerde ise üniversitede kütüphane gibi çalışma ortamlarının olması, yeşil alanların ve ağaçlandırmanın az olması, yapılaşmanın sürmesi, şehirde

Karaçomak Deresi ve çevresinde yürüyüş yapma olanağı, kalabalığın azlığı, sosyal aktivite imkanının sınırlı olması gibi etmenler katılımcıların yer bağlılığı üzerinde olumlu ve olumsuz olarak etkili olmuştur.

“Kastamonu’yu seviyorum. Önceden sevmiyordum aslında; etkinlik gibi şeyler yok. Yani dışarıya çıkıp gezebileceğim. Kırgızistan’da işte patenlerde giderdik. Ondan sonra ne bileyim çok şeylere giderdim ben. Yüzmeye giderdim. Burada yüzmek için yani hiçbir şey yok. Yüzmek için buradan ta Olukbaşı’na (bir semt) gidiyordum. Bir de orası da sadece haftada iki gün oluyordu. Yani burada sosyal şeyler yok. Ama güzel şehir yani.” (K19, Kadın, 21 yaşında, Kırgızistan)

Farklı Mekânsal Ölçeklerde Yer Bağlılığı

Yer bağlılığı, farklı coğrafi ölçeklerde değişkenlik gösterebilmektedir. Kastamonu Üniversitesi’ndeki uluslararası öğrencilerin yer bağlılıkları Türkiye, Kastamonu Kenti ve Kastamonu Üniversitesi mekânsal ölçeklerinde farklılaşmaktadır. Mekânsal birimler arasında katılımcıların çoğunluğu Kastamonu kentine olan bağlılığı öne çıkarırken, Türkiye ve Kastamonu Üniversitesi sırasıyla bunu takip etmektedir. Bu bağlanmanın dinamikleri gerek yerler gerekse de kişiler kaynaklı olarak değişmektedir.

İlk olarak Kastamonu sakin, sessiz, temiz bir kent olarak tanımlanmakta ve bu durum kentin benimsenmesinde önemli gerekçelerden birisi olarak görülmektedir. İkinci olarak kentin özellikle doğa ile iç içe olması ve yeşil bir ortama sahip olması, katılımcıların kenti benimsenmesinde öne çıkmaktadır.

“Hani şu Ankara’dan gelirken dağlar var yemyeşil ya, tam olarak orası. Çünkü Erzincan’a gittim. Dağlara bakıyorum kupkuru, hiçbir şey yok. Sadece dağ. Diyorum ki Allah’ım Kastamonu’yu görmem lazım. Bir santim boşluk bulamazsın. Her yerinde ağaçlık var. Yemyeşil çok güzel. Kastamonu yeşil. Çok güzel bir şehir. Temiz bir şehir. Yani çarşı bizim mesela Kastamonu’da o ortadaki o çay bile yetiyor diye düşünüyorum. Düzenli geliyor, temiz geliyor.” (K14, Kadın, 24 yaşında, Ukrayna (Ahıska Türkü))

Üçüncü olarak kentin dini ve kültürel bakımdan zenginliği ile türbe ve cami sayısı bakımından fazlalığı yer bağlılığı üzerinden etkili olmuş ve katılımcılar Kastamonu’yu muhafazakâr bir yer olarak görerek huzur ve maneviyat ile özdeşleştirmişlerdir. Kimi katılımcılar için Kastamonu hayallerdeki şehir ile özdeşleştirilmektedir. Bunun yanında havanın soğukluğu, yemekleri, öğrencilerin hem okul sırasında hem de okul sonrasında çalışabileceği iş imkanlarının yetersiz olması, sosyal aktivite ve sosyal tesislerin azlığı gibi etmenlere bağlı olarak bazıları tarafından Kastamonu sevilmemekte ve dolayısıyla bağlılığı zorlaştırıcı etmenler olarak görülmektedir.

“Kastamonu’ya insan gelse mesela, nasıl diyeyim kokusu var Kastamonu’nun. Duygulu, böyle hissediyorsun Kastamonu’ya. Ondan Kastamonu’ya bir bağlanıyorsun. Şeyh Şabanı Veli de insanlara bir etki oluyor.” (K8, Erkek, 24 yaşında, Özbekistan)

“Kendimi buraya ait hissediyorum. Evimdeyken hayali kurduğum şehir, aynen Kastamonu diyebilirim. Sakin bir şehir. Mesela ben çarşıda kalıyorum şimdi. Çarşıda kaleyi, dağları görüyorum. Her yeri görüyorum. Benim evimde sabah kalkıyorum, güneşe bakıyorum. Hayalini kurduğum şehir.” (K7, Erkek, 22 yaşında, Yemen)

Türkiye İslami ve Türk kimliğinden, Müslümanlara elini açmasından, insanların yardımsever ve sıcakkanlı olmasından, öğrencilere imkân tanınmasından ötürü sevilmektedir. Bununla birlikte çeşitli çalışmalarda (örneğin Laczko, 2005) farklı mekânsal ölçekler içerisinde, mahalle, kasaba veya şehir, il, ülke ve kıta gibi, en çok ülkeye bağlılığının ortaya çıkması, yer bağlılığında ülke ölçeğinin önemini ortaya koyarken, bu çalışmada uluslararası öğrencilerin odak noktası olması şehrin daha fazla ön plana çıkmasına neden olmuştur.

“Söylediğim gibi ilk önce olarak, ben Müslümanım. Benim için ilk önce olarak en büyük ve en iyi de sadece Türkiye’dir. İslami ülke, benim için en iyi. Öncelikli olarak Türkiye, benim için İslami ülke. Benim için, savaş olsa, başka olsa, ben Türkiye’ye destek olurum. Can da veririm, feda da olur.” (K2, Erkek, 19 yaşında, Kazakistan)

Buna karşın katılımcıların üniversiteye ilişkin daha mesafeli bir duruş sergiledikleri görülmektedir. Kimi katılımcılar hocalardan, kaliteden, Erasmus gibi fırsatlar sunmasından, kampüsün genişliğinden ötürü üniversiteyi severken, diğer katılımcılar da üniversitede yeşil alanları sınırlı ve bir eksiklik olarak görmekte ve ayrıca özellikle İngiltere’nin hocalar

düzeyinde daha fazla yaygınlaşması gerektiğini düşünmektedirler. Yer bağlılığın mekânsal ölçeklerde değişmesi fonksiyon ya da işlevsellik açısından daha iyi anlaşılabilir. Özellikle iş imkânının yetersizliği gibi durumlar yere olan bağlanma üzerinde olumsuz bir etkiye neden olması, mekânın sahip olduğu fonksiyonların bağlılık sürecinin önemli etmenlerinden biri olarak görülmesinde önemlidir.

“Sıkıcı. Küçük. İş yok. Herkes sevmiyordu Kastamonu’yu, hele yabancılar. Çünkü iş yok. Gerçekten Bodrum, Antalya gibi değil. Antalya, İstanbul, İzmir, Konya gibi yerlerde okuyan arkadaşlarımız hem okuyor hem çalışıyorlar. Hafta sonu da çalışıyorlar. Para kazanıyorlar. Ama burada yok. Kastamonu’da iş diye bir şey yok. Bu açıdan Kastamonu’yu sevmiyorum, kimse sevmiyor bu açıdan. Ama doğal olarak hava güzel. Sessiz, sakin güzel. Tam okuyabilecek bir şehir.” (K20, Erkek, 26 yaşında, Çad)

Katılımcıların Türkiye, Kastamonu ve Kastamonu Üniversitesi mekânsal ölçeklerine yönelik algıları da yer özelliklerini yansıtan bir farklılaşma göstermektedir. Türkiye algılarında İstanbul, Antalya, İzmir gibi turizm şehirleri, Boğaz köprüsü, denizler, yardımsever insanlar, öğrencilere yapılan indirimler, Türklerin meraklı olması, kadınların kıskanç olması gibi özellikler öne çıkmaktadır. Kastamonu için sarımsak, havanın soğukluğu, Karaçomak deresi, ormanları, şehrin temizliği, Nasrullah meydanı, Saat kulesi, kale, Hz. Pir³, evliyalara şehri, yerli halkın Türklük söylemi, iyi insanlar, yerli halkın medeni olmaması ve bakış açısı olarak kapalı görülmesi temel algıları oluşturmaktadır. Üniversite için ise katılımcılar genelde kendi fakültelerinin en çok anlam ifade eden yer olduğunu ancak bununla birlikte ağaçlandırmanın düşük olması, iyi hocalar, inşaatların sürmesi, çamur gibi özelliklerin de akılda yer ettiğini belirtmişlerdir. Nevruz etkinlikleri çoğunlukla farklı kültürlerin tanıtılması ve öğrenciler kaynaşması bakımından olumlu görülse de Azerbaycan ya da Orta Asya Türk ülkelerinden olmayan diğer katılımcılar Nevruz’a ilişkin farklı yaklaşımlar ortaya koymuşlardır. Ayrıca sınırlı sayıdaki katılımcı, yaşadığı arkadaşlık ilişkisinden ötürü Kastamonu’nun kendisi için daha anlamlı bir hale geldiğini söylemektedir.

“Hatta şey dedik, mesela uluslararası öğrenciler için özel bir gün ayarlayalım dedik. Ancak nevruga şey yapabilirsiniz dediler. Normalde nevrug bizim bayramımız değil de. Ama buna rağmen katılıyoruz. Başka bir günümüz olmadığı için.” (K7, Erkek, 22 yaşında, Yemen)

Katılımcıların bir kısmı Kastamonu’da kalmayı düşünmekte iken bir kısım katılımcılar da yurtdışına çıkmak ya da başka bir üniversitede yüksek lisans yapmak gibi amaçlarla kesin olarak Kastamonu’dan ayrılmayı düşünmektedir. Kimi katılımcılar okudukları bölümün Kastamonu’da bir iş imkanı sunmamasından ötürü şehirden ayrılmayı ve başka bir şehirde yaşamayı düşünmektedir.

“İnşallah yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. Onu da farklı yerlere başvuracağım. Buraya da başvururum ama İstanbul olursa oraya gitmek isterim. İlim açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum. Ama buradan da çok kaçmam yani. Marmara Üniversitesi tasavvuf bölümü araştırdım biraz oraya giderim ama Olmazsa dediğim gibi buraya da başvururum. Buraya da kötü bulmuyorum yani.” (K5, Kadın, 22 yaşında, Bosna-Hersek)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Küreselleşme ve uluslararasılaşma gibi süreçlerin bir yandan dünyayı hızla küçültmesi diğer yandan da uluslar arasındaki entegrasyonu arttırması, uluslararası hareketliliklerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Söz konusu hareketlilikler, konumlar arasında gidip gelmekten ziyade kişilerin yeni yerleri tanınması ve ilişki kurması anlamına gelir (Cresswell, 2014). Bu bağlamda, bu çalışmada uluslararası hareketliliklerin bir parçası olarak, uluslararası öğrencilerin yer ile kurduğu ilişkinin, Scannell & Gifford (2010) tarafından geliştirilen yer bağlılığı modeli bağlamında anlaşılması istenmiştir. Bunun yanında yer bağlılığının farklı mekânsal ölçeklerde nasıl geliştiği ve değiştiğini de ortaya koymak hedeflenmiştir. Buna göre uluslararası öğrencilerin yer bağlılığını hem kişi, süreç ve yer odağında okumak hem de söz konusu bağlılığın dinamikleri ile mekânsal ölçeklere göre değişkenliğini anlamak mümkündür.

3 Hz. Pir ya da Şeyh Şaban-ı Veli (1481? – 1569), Kastamonu’da yaşamıştır ve türbesi de buradadır. Anadolu’nun dördüncü büyük evliyası olarak kabul edilmektedir.

Birincisi, uluslararası öğrencilerin hareketlilik öncesi motivasyonları, literatür ile benzerlik göstermektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği sonucunda dil becerilerinin gelişmesi, kültürlerin tanınması gibi katkılar hareketliliği teşvik ederken (Bryla, 2015), özellikle daha iyi bir eğitim fırsatı öğrencileri uluslararası hareketliliğin bir parçası olmaya itmiştir (Guth & Gill, 2008). Bu durum Kastamonu'ya yönelik uluslararası öğrenci hareketliliği için de geçerlidir ve daha iyi bir eğitim almak, dil öğrenmek, daha gelişmiş bir ülkeye gitmek gibi gerekçeler, öğrencilerin Kastamonu tercihinde öne çıkmaktadır. Dolayısıyla Kastamonu'ya yönelik uluslararası öğrenci hareketliliğinin gerekçeleri, genel olarak küresel öğrenci hareketliliği eğilimleri ile uyumludur.

İkincisi, aynı zamanda çalışmanın temel bulgusu olarak, Kastamonu'da yaşayan uluslararası öğrencilerde, bir yer bağlılığının geliştiği ve bu bağlılığın kişi, süreç ve yer etmenleri temelinde ortaya çıktığıdır. Bulgulara göre arkadaşlık ilişkileri, öğrenci ve yerel halkın sıcak yaklaşımı, kentin sakinliği, muhafazakâr bir yer olması gibi etmenler yer bağlılığının gelişmesinde olumlu ve kolaylaştırıcı gerekçelerdir. Geçirilen zaman (Kaltenborn, 1998; Gustafson, 2009; Lewicka 2010) ve biyografik deneyimlerin artması (Low & Altman, 1992), kişi ve gruplar ile güçlü sosyal ilişkilerin kurulması (Jorgensen & Stedman, 2001), komşuluk ile arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi (Mesch & Manor, 1998; Stolle vd., 2008), bireysel pratiklerin taşınması ve üretimi (Enachea & Craciun, 2013; Pretty vd., 2003) katılımcıların yere bağlanma sürecinde etkili olmuş ve aynı zamanda çalışma bulgularının literatür ile uyumluluğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında memleket ve aile özlemi, dil, iklim şartları, şehrin küçüklüğü, iş imkânlarının yetersizliği gibi etmenler bazı katılımcıların yer bağlılığını zorlaştırmış ve olumsuz rol oynamıştır.

Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin Kastamonu kentine yönelik geliştirdikleri yer bağlılığı, Scannell & Gifford'ın (2010) modeli ile örtüşmektedir. Bu modelde yer bağlılığın ortaya çıkmasında kişi, süreç ve yer odaklı etmenlerin belirleyici olduğu şeklinde öne sürülen görüş, çalışmanın bulguları tarafından desteklenmiş ve Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yer bağlılıklarında kişi, süreç ve yer boyutlarının önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Ayrıca, çalışmada yer bağlılığının ortaya çıkmasına ilişkin elde edilen bulgular, Ayberk'in (2019) çalışmasıyla da uyumludur. Ancak yer bağlılığının duysal, anlatı, tarihsel, manevi, ideolojik, metalaştırma, maddi bağımlılık gibi etmenlere dayanarak bir anlam inşa edilen etkileşimli bir süreç olduğu (Cross, 2015) ve yerin barındırdığı sosyal ve kültürel değerlerden etkilendiği (Ujang, 2016) düşünüldüğünde; şehrin sakinliği, muhafazakâr bir yer olması, iklim şartları, şehrin küçüklüğü, iş imkanlarının yetersizliği gibi yer bağlılığında olumlu ve olumsuz rol oynayan etmenler Kastamonu'ya özgü olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla orta ölçekli bir Türkiye kentindeki uluslararası öğrencilerin yer bağlılıkları ve dinamikleri, genel ve kendine özgü özel etmenlere sahiptir.

Üçüncü olarak, yer bağlılığının farklı mekânsal ölçeklere göre değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, yer bağlılığının mekânsal ölçeklere göre farklılaşmasına ilişkin literatürdeki çeşitli çalışmalar (Hidalgo & Hernandez, 2001; Laczo, 2005; Lewicka, 2005; Bonaiuto, vd., 2006; Gustafson, 2009; Westin, 2015) tarafından desteklenmekle birlikte aynı zamanda farklı yer ölçeklerindeki bağlanmaya ya da bağlanamamaya yönelik sınırlı sayıda çalışmalara da (Lewicka, 2010) bir katkı sunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu Kastamonu kentine olan bağlılığı öne çıkarırken, Türkiye ve Kastamonu Üniversitesi sırasıyla bunu takip etmektedir. Bu bulgu, yerleşim yerlerine yönelik yer bağlılığına yönelik yapılan çalışmaların yaklaşık dörtte üçünün mahalle düzeyinde yapıldığı (Lewicka, 2011) göz önüne alındığında, kentlerin rolü ve belirleyiciliğini anlamak bakımından önemlidir.

Tuan'a (1975) göre şehirler bir anlam merkezi olarak yer kavramının mükemmel bir örneğidir ve mahalleler, bölgeler, ülkeler ile karşılaştırıldığında kesin sınırları, istikrarı ve sürekliliği (Lewicka, 2008) ile öne çıkarlar. Kastamonu'nun nüfus ve yerleşme açısından az yoğunluğa sahip olması (Wasserman, 1982), yeşil alanların varlığı ve genişliği (Bonaiuto vd., 1999) ile doğaya erişimin kolaylığı (Fried, 1982), tarihsel ve dinsel zenginlik (Low ve Altman, 1992) katılımcıların kente yönelik bağlılıklarının temel etmenleri olarak öne çıkar. Yerin sahip olduğu fonksiyonların bağlılık üzerinde etkili olduğu bilinirken (Stokols & Schumaker, 1981), katılımcıların kentin özellikle iş imkânı yönünden yetersizliği vurgulaması, yer bağlılığı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmuştur. Yer bağlılığında genellikle ortak tarih, grup kimliği gibi etmenlerden ötürü güçlü duysal tepkiler uyandıran (Lewicka, 2011) ve çeşitli çalışmalarda (örneğin Laczo, 2005) farklı mekânsal ölçekler içerisinde bağlılığın en çok olduğu görülen ülke ölçeği; katılımcılar için önemli olmakla birlikte bu çalışmada uluslararası öğrencilerin odak noktası olması

kentin daha fazla ön plana çıkmasına neden olmuştur. Kimi katılımcılar yalnızca Kastamonu şehrine bir bağlılık duyduklarını, buna karşın Türkiye ve Kastamonu Üniversitesi'ne herhangi bir bağlılık duymadıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, aynı mekânsal birim içindeki farklı mekânsal ölçeklere göre bağlılık değişkenlik göstermektedir.

Son olarak, bu çalışmanın bulguları, yer bağlılığı literatürüne katkılar sunarken, uluslararası öğrenci hareketliliği literatürü için yerin önemini yinelemekte ve öğrencilere yönelik ülke, bölge ya da şehir ile kent düzeyinde geliştirilecek politikalarda yere ilişkin ekonomik, sosyal, kültürel gerçeklerin belirleyiciliğini vurgulamaktadır. Ayrıca Kastamonu Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun Türkiye ile etnisite, din, kültür, coğrafya gibi ortak değerleri paylaşan ülkelerden olması, bu çalışmanın örnekleme de yansımıştır ve bu durum çalışmanın bir dezavantajı olup, öğrenci çeşitliliği ile farklı sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Teşekkür

Bu makalenin hazırlanışı sırasında görüş ve önerileriyle çalışmaya katkıda bulunan Prof. Dr. E. Murat Özgür'e ve makaleyi değerlendiren hakemlere teşekkür ederim.

| EXTENDED ABSTRACT |**Understanding Place Attachment of International Students: The Case of Kastamonu City**Suat YAZAN **INTRODUCTION**

With the effect of globalization, internationalization, informalization and neoliberal policies that have increased influence since the middle of the twentieth century, education has gone beyond national borders and has begun to be seen as an economic income. As a result of this, migrations for educational purposes have turned into a mobility and international student mobility has emerged. One of the potential areas of study regarding international student mobility is the relationship between students participating in international mobility and the place. The place, which can be associated with experience, emotion and belonging, has a significant impact on all stages of student mobility.

International student mobility can completely affect the place attachment of the students and cause feelings and situations such as a place-based attachment or non-attachment to both the country of origin and the destination country. In this context, when the relationship between international student mobility and place attachment is considered in terms of attachment to the target country, it will be possible to understand the feelings and experiences of the students participating in the movement towards the place where they live in the target country. As a result of people's participation in international mobility for educational purposes, the need to develop a positive and negative feeling and understanding towards the targeted place and the need to reveal and understand its determinants can be done with place attachment.

INTERNATIONAL STUDENT MOBILITY

International student mobility, which is evaluated within the scope of international migration, is basically defined as “the student who goes outside the national or regional borders for educational purposes” (UNESCO, 2009). Due to the positive effects of mobility on many topics, especially on the economy, countries are in competition to get a larger share of mobility today (Beneke, 2010). Therefore, international student mobility has turned into an important migration industry consisting of international student recruitment teams, international education agencies and other institutions selling international education (Beech, 2018).

Turkey started to accept students with the YÖS Examination, which was first implemented in 1981. The number of international students in Turkey reached 154,505 in the 2018-2019 academic year (YÖK, 2019). Turkey's geographical location, cultural characteristics, economic potential and political instability in the region have been effective in sustaining this increase.

PLACE ATTACHMENT

Place attachment, in its most basic sense, refers to people's emotional attachments to their physical and social environments with which they interact (Low & Altman, 1992). While Shumaker & Taylor (1983) define place attachment as a person-place bond that emerges with certain local and personal characteristics; Jorgensen & Stedman (2001) explains it as the emotional, cognitive and functional bond established with space; Rollero & De Piccoli (2010), on the other hand, deals with the meaning relationship established with the place, which shows a multidimensional network and many mutual factors from behaviors to experiences.

Lewicka (2010) defined indicators of place attachment: socio-demographic variables, social indicators and physical-environmental indicators. While socio-demographic variables include factors such as age, social status, social relations, and having children; social indicators focus on social bonds or a sense of security, and finally, physical-environmental indicators consider environmental possibilities. However, the most important theoretical framework for place attachment is the model developed by Scannell & Gifford (2010) and designed as a triple (person-process-place) or person, process and place (Figure 1).

METHODOLOGY

In order to understand the place attachment process, the interview method, which is a type of qualitative research, was used in the study.

The participants of the research were determined among international students studying at Kastamonu University. The number of international students at Kastamonu University has increased continuously from 2012 to 2019. The number of international students in February 2019 was 4029 and students from Asian countries making up the majority (Figure 2).

Participants were asked 24 questions. Interviews with 20 people in total were recorded with a voice recorder, and an interview recording of more than 30 hours was obtained. These records were then transcribed, and categories were determined through coding, and then themes were created based on the categories.

RESULTS

Impressions and Process of the Target Region Before Mobility

Before the mobility, the target region information of international students is focused on Turkey for almost all of the participants and the participants do not have much knowledge about Kastamonu. Turkey was interpreted by the participants with its Muslim and Turkish identity, and it was stated that TV series and movies played an important role in getting to know the country and gaining knowledge about it. Except for two participants, all of the others came to Turkey and Kastamonu for the first time.

Place Attachment Dynamics

When the participants came to Kastamonu for the first time, they were in a state of uneasiness, a sense of loneliness, and disappointment by seeing the city as small, and this situation was effective in the process of place attachment. Language is one of the main difficulties faced by the participants. Due to the language problem, both the adaptation process was difficult and the friendship relations with the Turks could not be developed much. Another factor affecting place attachment is the longing for the place of origin. Almost all of the participants feel a longing. The country of origin is seen as sacred and family, home, friends, meals are the most missed elements.

The emergence of place attachment is especially tied to time, and the development of social relations with local people, academics and friends and the development of Turkish stand out as the main reasons. The establishment of strong social relations and the development of neighborly relations were effective in the process of attachment of the participants to the place. Factors such as friendship relations, the intimacy of the local people, the smallness and calmness of the city, the helpfulness of the academic staff, the absence of discrimination in Kastamonu compared to other provinces, the spirituality of the city, the recognition of the city over time were effective in the development of place attachment of the participants.

Place Attachment

While individual factors come to the fore in place attachment of international students studying at Kastamonu University, it is seen that common shares are also effective. Learning the local language, adaptation to social life, participation in common activities, developing friendships are important in the personal development of place attachment.

The process dimension has had an impact on the place attachment of international students, and situations such as the removal of prejudices, elimination of various fears, greater participation in society by showing courage, and elimination of shyness have played a role in the development of place attachment.

The social and physical qualities of the place dimension have a decisive role in developing the commitment of international students at Kastamonu University. While intimacy with people, benevolence, hospitality, the history of the city, its religious richness, and the helpful approaches of academics stand out in the social relations established with the place; in the physical relations established with the place, factors such as the presence of working environments such as a library in the university, the lack of green areas and afforestation, the continuation of construction, the possibility of walking in and around the Karaçomak Stream in the city, the scarcity of crowds, the limited opportunity for social activity have both positive and negative effects on the place attachment of the participants.

Place Attachment at Different Spatial Scales

Among the spatial units, the majority of the participants emphasize their attachment to the city of Kastamonu, followed by Turkey and Kastamonu University, respectively. First of all, Kastamonu is defined as a calm, quiet and clean city, and this is seen as one of the important reasons for the adoption of the city. Secondly, the fact that the city is intertwined with nature and has a green environment stands out in the adoption of the city by the participants. Thirdly, the religious and cultural richness of the city and its abundance in terms of the number of tombs and mosques were influential on place attachment, and the participants identified Kastamonu with peace and spirituality, seeing it as a conservative place.

DISCUSSION AND CONCLUSION

First, pre-mobility motivations of international students are similar to the literature. While contributions such as the development of language skills and the recognition of cultures as a result of international student mobility encourage mobility (Bryla, 2015), especially a better education opportunity has pushed students to be a part of international mobility (Guth & Gill, 2008). This is also true for international student mobility to Kastamonu, and reasons such as getting a better education, learning a language, or going to a more developed country stand out in the students' preference for Kastamonu. Therefore, the reasons for international student mobility to Kastamonu are generally compatible with global student mobility trends.

Second, as the main finding of the study, a place attachment develops among international students living in Kastamonu and this attachment emerges on the basis of person, process and place factors. According to the findings, factors such as friendship relations, intimacy of students and local people, the calmness of the city and being a conservative place are positive and facilitating reasons for the development of place attachment. The time spent (Kaltenborn, 1998; Gustafson, 2009; Lewicka

2010) and the increase in biographical experiences (Low & Altman, 1992), the establishment of strong social relations with individuals and groups (Jorgensen & Stedman, 2001), the development of friendships with neighbors (Mesch & Altman, 1992). Manor, 1998; Stolle et al., 2008), the transport and production of individual practices (Enachea & Craciun, 2013; Pretty et al., 2003) were effective in the participants' attachment to the place and also revealed the compatibility of the study findings with the literature.

Third, it was concluded that place attachment varies according to different spatial scales. Although this finding is supported by various studies in the literature on the differentiation of place attachment according to spatial scales (Hidalgo & Hernandez, 2001; Laczko, 2005; Lewicka, 2005; Bonaiuto, et al., 2006; Gustafson, 2009; Westin, 2015), it is also supported by different place attachments and makes a contribution to the limited number of studies (Lewicka, 2010). While the majority of the participants emphasize their commitment to the city of Kastamonu, Turkey and Kastamonu University follow respectively. This finding is important in terms of understanding the role and decisiveness of cities, given that nearly three-quarters of the studies on place attachment to settlements are carried out at the neighborhood level (Lewicka, 2011). This finding is supported by various studies in the literature on the differentiation of place attachment according to spatial scales and makes a contribution to the limited number of studies.

Finally, the findings of this study, while contributing to the place attachment literature, reiterate the importance of place for the international student mobility literature and emphasize the determinants of the economic, social and cultural realities regarding place in policies to be developed for students at the country, region or city level.

KAYNAKÇA

- Ayberk, C. (2018). Yer bağlılığı açısından Ters Yüz (Inside Out) filminin nitel analizi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(2), 273 – 287. https://doi.org/10.1501/Cogbil_000.000.0202
- Ayberk, C. (2019). *Uluslararası öğrenci hareketliliği: İstanbul'daki uluslararası öğrencilerin yer bağlılığı, deneyimleri ve hareketin sonuçları*. (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- Beech, S. E. (2015). International student mobility: The role of social networks. *Social and Cultural Geography*, 16(3), 332-350. <https://doi.org/10.1080/14649.365.2014.983961>
- Beech, S. E. (2018). Adapting to change in the higher education system: International student mobility as a migration industry. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44(4), 610-625. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.131.5515>
- Bolat, M. A. (2017). Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası: Durum tespiti ve öneriler. O. Akgül (Ed.) *Uluslararası öğrencilik sosyal, ekonomik ve kültürel perspektifler* içinde (ss. 8-19). İstanbul: Harf Yayın.
- Beneke, J. (2010). Marketing the institution to prospective students: A review of brand (reputation) management in higher education. *International Journal of Business and Management*, 6(1), 29-44. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v6n1p29>
- Bonaiuto, M., Aiello, A., Perugini, M., Bonnes, M., & Ercolani, A. P. (1999). Multidimensional perception of residential environment quality and neighbourhood attachment in the urban environment. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 331-352. <https://doi.org/10.1006/jevp.1999.0138>
- Bonaiuto, M., Fornara, F., & Bonnes, M. (2006). Perceived residential environment quality in middle and low-extension Italian cities. *European Review of Applied Psychology*, 56, 23-34. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2005.02.011>
- Brooks, R., & Waters, J. (2011). *Student mobilities, migration and the internationalization of higher education*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Bryla, P. (2015). Self-reported effects of and satisfaction with international student mobility: A large-scale survey among Polish former erasmus students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 191, 2074-2082. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.248>
- Can, N. (1996). Türkiye'de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7, 503-512.
- Canter, D. (1977). *The psychology of place*. London: The Architectural Press.
- Collins, F. L. (2008). Bridges to learning: international student mobilities, education agencies and inter-personal networks. *Global Networks*, 8(4), 398-417. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0374.2008.00231.x>
- Collins, F. L. (2012). Researching mobility and emplacement: Examining transience and transnationality in international student lives. *Area*, 44(3), 296-304. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4762.2012.01112.x>
- Cresswell, T. (2014). *Place: An introduction*. New York: John Wiley & Sons.

- Cross, J. E. (2015). Processes of place attachment: An interactional framework. *Symbolic Interaction*, 38(4), 493-520. <https://doi.org/10.1002/symb.198>
- Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türki cumhuriyet ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 133-169.
- De Wit, H. (2009). *Measuring the success of internationalisation of higher education*. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE Occasional Paper, 22).
- Enachea, C., & Craciun, C. (2013). The role of the landscape in the identity generation process. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 309-313. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.677>
- Fried, M. (1982). Residential attachment: Sources of residential and community satisfaction. *Journal of Social Issues*, 38, 107-119. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1982.tb01773.x>
- Göregenli, M. (2010). *Çevre psikolojisi: İnsan-mekân ilişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göregenli, M., & Karakuş, P. (2014). Göç araştırmalarında mekan boyutu: Kültürel ve mekânsal bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 101-115.
- Giuliani, M. V. (2003). Theory of attachment and place attachment. M. Bonnes, T. Lee, & M. Bonaiuto (Ed.), *Psychological theories for environmental issues* (pp. 137-170). Hampshire: Aldershot, Ashgate.
- Giuliani, M. V., & Feldman, R. (1993). Place attachment in a developmental and cultural context. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 267-274.
- Gustafson, P. (2006). Place attachment and mobility. In N. McIntyre, & K. E. McHugh (Ed.), *Multipldwelling and tourism: Negotiating place, home and identity* (pp. 17-31). Wallingford: CAB International.
- Gustafson, P. (2009). More cosmopolitan, no less local. *European Societies*, 11, 25-47. <https://doi.org/10.1080/146.166.90802209689>
- Guth, J., & Gill, B. (2008). Motivations in east-west doctoral mobility: Revisiting the question of brain drain. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34, 825-841. <https://doi.org/10.1080/136.918.30802106119>
- Gülner, B. (2011). Yabancı öğrencilerde kültürlenme ve medya kullanımı. *Global Media Journal*, 2(3), 51-68.
- Harris, P. B., Brown, B. B., & Werner, C. M. (1996). Privacy regulation and place attachment: Predicting attachments to a student family housing facility. *Journal of Environmental Psychology*, 16, 287-301. <https://doi.org/10.1006/jev.1996.0025>
- Hidalgo, M. C., & Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21(3), 273-281. <https://doi.org/10.1006/jev.2001.0221>
- Hou, C., & Du, D. (2022). The changing patterns of international student mobility: A network perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(1), 248-272. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.179.7476>
- Huntley, S. (1993). *Adult international students: Problems of adjustment*. Athens: Ohio University. (ERIC Document Reproduction Service No. ED355886)
- Jorgensen, B. S., & Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 233-248. <https://doi.org/10.1006/jev.2001.0226>
- Kaltenborn, B. P. (1998). Effects of sense of place on responses to environmental impacts. A study among residents in svalbard in the norwegian high arctic. *Applied Geography* 18(2), 169-189. <https://doi.org/10.1080/08941.920.2012.715726>
- Karakullukçu, A. (2020). *Uluslararası öğrenci hareketliliğinin Türkiye'de eğitim ekonomisinin gelişimi üzerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul).
- Kasarda, J. D., & Janowitz, M. (1974). Community attachment in mass society. *American Sociological Review*, 39, 328-339. <https://doi.org/10.2307/2094293>
- Kastamonu Üniversitesi, (2019). <https://www.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/menu-oidb-istatistikler-tr/27-kategori-oidb-tr/2115-makale-oidb-istatistikler-yabancı-uyruklu-ogrenci-sayilari-2016-yili-adresinden-edinilmistir>.
- Kethüda, Ö. (2015). Türkiye'deki uluslararası öğrenci hareketliliği üzerine bir araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 5(3), 147-161
- Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kondağcı, Y. (2011). Student mobility reviewed: Attraction and satisfaction of international students in Turkey. *Higher Education*, 62(5), 573-592. <https://doi.org/10.1007/s10734.011.9406-2>
- Kuş, E. (2012). *Nitel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? Nitel mi?* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Laczko, L. S. (2005). National and local attachments in a changing world system: Evidence from an international survey. *International Review of Sociology*, 15, 517-528. <https://doi.org/10.1080/039.067.00500272525>
- Levent, F., & Karaevli, Ö. (2013). Uluslararası öğrencilerin eğitimine yönelik politikalar ve Türkiye için öneriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38, 97-117. <https://doi.org/10.15285/EBD.201.338.5569>
- Lewicka, M. (2005). Ways to make people active: Role of place attachment, cultural capital and neighborhood ties. *Journal of Environmental Psychology*, 4, 381-395. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.10.004>

- Lewicka, M. (2008). Place attachment, place identity and place memory: Restoring the forgotten city past. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 209-231. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2008.02.001>
- Lewicka, M. (2010). What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 35-51. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.05.004>
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31, 270-230. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001>
- Low, S. M., & Altman, I. (1992). Place attachment: A conceptual inquiry. *Human Behavior & Environment: Advances in Theory & Research*, 12, 1-12. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-8753-4_1
- Manzo, L. C. (2005). For better or worse: Exploring multiple dimensions of place meaning. *Journal of Environmental Psychology*, 25, 67-86. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.01.002>
- Manzo, L. C., & Perkins, D. D. (2006). Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning. *Journal of Planning Literature*, 20, 335-350. <https://doi.org/10.1177/088.541.2205286160>
- Mesch, G. S., & Manor, O. (1998). Social ties, environmental perception, and local attachment. *Environment and Behavior*, 30, 227-245. <https://doi.org/10.1177/001.391.659803000405>
- Naidoo, V. (2010). From Ivory towers to international business: Are universities export ready in their recruitment of international students? *Journal of Studies in International Education*, 14(1), 5-28. <https://doi.org/10.1177/102.831.5308327953>
- Neuman, W. L. (2008). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri-Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (1.Cilt) (Çev: S. Özge), İstanbul: Yayın Odası Yayıncılık.
- OECD (2009). *Higher education to 2030 (Vol. 2): Globalisation*. Paris: OECD.
- OECD (2011). *Education at a glance, 2011*. Paris: OECD.
- Osmanlı, Ü. (2018). Uluslararası öğrencilerin sosyal adaptasyonuna yönelik bir araştırma: Laü örneği. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 49-74.
- Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 10-13.
- Patterson, M. E., & Williams, D. R. (2005). Maintaining research traditions on place: Diversity of thought and scientific progress. *Journal of Environmental Psychology*, 25, 361-380.
- Patton, M. Q. (2001). *Qualitative research & evaluation methods*. California: Sage Publications.
- Polat, S., & Arslan, Y. (2017). Uluslararası öğrencilerin üniversite seçimini etkileyen etmenler. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(2), 94-104.
- Pretty, G. H. Chipuer, H. M., & Bramston, P. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two australian towns the discriminating features of place attachment, sense of community and place dependence in relation to place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 273-287. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00079-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00079-8)
- Proshansky, H., Fabian, A., & Kaminoff, R., (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3(1), 57-83. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80021-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80021-8)
- Qiang, Z. (2003). Internationalization of higher education: Towards a conceptual framework. *Policy Futures in Education*, 1(2), 248-270. <https://doi.org/10.2304/pfie.2003.1.2.5>
- Reilly, A., Hickey, T., & Ryan, D. (2015). The experiences of American international students in a large Irish university. *Journal of International Students*, 5(1), 86-98. <https://doi.org/10.32674/jis.v5i1.445>
- Richters, E., & Teichler, U. (2006). Student mobility data: Current methodological issues and future prospects. In M. Kelo, U. Teichler, & B. Wächter (Ed.), *EURODATA: Student mobility in European higher education* (pp.78-95). Bonn: Lemmens Verlags – & Mediengesellschaft.
- Rollero, C., & De Piccoli, N. (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(2), 198-205. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.12.003>
- Scannell, L., & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>
- Shumaker, S. A., & Taylor, R. B. (1983). Toward a clarification of people-place relationships: A model of attachment to place. In Feimer, N.R. & Geller, E. S. (Eds), *Environmental psychology: Directions and perspectives*. Praeger.
- Steele, F. (1981). *The sense of place*. Boston: CBI Publishing Company.
- Stokols, D., & Schumaker, S. A. (1981). People in places: A transactional view of settings. J. Harvey (Ed.) *Cognition, social behavior and the environment*. (pp.441-488) New Jersey: Erlbaum.
- Stolle, D., Soroka, S., & Johnston, R. (2008). When does diversity erode trust? Neighborhood diversity, interpersonal trust and the mediating effect of social interactions. *Political Studies*, 56, 57-75. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00717.x>
- Taylan, Ş. (2019). *Sakarya üniversitesindeki uluslararası öğrencilerin sorunları*. (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya).
- Tekelioğlu, S., Bafler, H., Örtlek, M., & Aydın, C. (2012). Uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite seçiminde etkili faktörler: Vakıf Üniversitesi örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 191-200.

- Trentelman, C. K. (2009). Place attachment and community attachment: A primer grounded in the lived experience of a community sociologist. *Society and Natural Resources*, 22, 191-210. <https://doi.org/10.1080/089.419.20802191712>
- Tuan, Y. F. (1974). Space and place: Humanistic perspective. *Progress in Human Geography*, 6, 211-252.
- Tuan, Y. F. (1975). Place: An experiential perspective. *Geographical Review*, 65, 151-165.
- Ujang, N. (2016). Affective perception of place: Attachment to Kuala Lumpur historical urban places. *Open House International; Gateshead*, 41(2), 95-101. <https://doi.org/10.1108/OHI-02-2016-B0012>
- UNESCO (2009). <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183249e.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Verbik, L., & Lasanowski, V. (2007). *International student mobility: Patterns and trends*. London: The Observatory on borderless higher education.
- Wasserman, I. M. (1982). Size of place in relation to community attachment and satisfaction with community services. *Social Indicators Research*, 11, 421-436.
- Westin, K. (2015). Place attachment and mobility in city regions. *Population Space and Place* 22(8), 722-735. <https://doi.org/10.1002/psp.1949>
- Williams, D. R., & Vaske, J. J. (2003). The measurement of place attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science*, 49(6), 830-840.
- YÖK (2019). Öğrenci istatistikleri. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 07 Temmuz 2020 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Zheng, P. (2014). Antecedents to international student inflows to UK higher education: A comparative analysis. *Journal of Business Research*, 67(2), 136-143. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2012.11.003>